

Mentsik Szilvia

Bemutakozik a Bécsi Magyar Iskola

A Bécsi Magyar Iskolát az 1987–1988-as tanévben alapította meg az Ausztriai Magyarok Központi Szövetsége egy maroknyi lelkes csapattal az anyanyelv és a magyar kultúra ápolása, az identitástudat megőrzése és az ausztriai magyarok megmaradása érdekében. Az azóta eltelt idő alatt sokat fejlődött iskolánk, megnőtt a létszám, megalakult az óvodai csoportunk, gyarapodott a tanárok száma, és kibővült tevékenységi körünk is.

Idén ünnepeltük fennállásunk 20. évfordulóját. Ezt az évfordulót egy hamarosan megjelenő jubileumi könyvvel és műsorral is szeretnénk emlékeztetessé tenni. A gyerekek száma folyamatosan nő, jelenleg 140 tanuló jár hozzánk. Az idei tanévben ismét újabb csoporttal bővültünk, a kezdeti egyetlen csoporthoz viszonyítva jelenleg az oktatás már 12 csoportban folyik. Vannak hetente és kéthetente működő osztályaink. A heti oktatásban idén hat csoport vesz részt (1–6. osztály), a kéthetenkénti szombati tanításon további hat csoporttal foglalkozunk: az óvodásokkal, az 5–7 évesek két, a 7–12, a 12–15 és a 15–18 évesek egy-egy csoportjával; az életkorokban tapasztalható átfedés a különböző nyelvi szinteken lévő gyermekek fejlődését segíti. Az osztályok létszáma 6–15 fő között változik. A legtöbb tanulónk magyar anyanyelvű. Iskolánkban a tanulók többsége az elmúlt néhány évtizedben különböző okokból Ausztriába áttelepült, főleg erdélyi, délvidéki, kárpátaljai, valamint felvidéki és magyarországi magyar családok gyermekei közül kerül ki. Akadnak természetesen harmadgenerációs ausztriai magyar gyermekeink is, de ők vannak kevesebben, ugyanis az 1956-ban ide menekültek leszármazottai közül a legtöbben már csak lélekben maradtak meg magyarnak. Nagyszerű és öröndetes ténynek számít, hogy az utóbbi időben sok, vegyes házasságból származó gyermek is tanul nálunk. Az osztályok felépítése segít abban, hogy a különböző nyelvismereti szinteken hozzánk kerülő diákok megtalálják a nekik legmegfelelőbb szintű oktatást.

Működésünket az ausztriai Kancellária, az Oktatási Minisztérium támogatja. A támogatás összege azonban már messze nem fedezi az iskola költségeit, hiszen időközben a létszámunk a többszörösére növekedett. Két éve a Szülőföld Alap Iroda pályázataiból tudjuk nagyrészt fedezni a kiadásainkat, kiegészítésként pedig a szülők adományaikkal támogatják a zavartalan munkát. A 2006-ban megalakult Szülői Tanács is segítséget és támogatást nyújt a megnövekedett szervezési és ügyviteli feladatokhoz.

Tevékenységünk helyszíne a bécsi Magyar Otthon (Bécs I. kerület, Schwedenplatz 2.), ahol az oktatáson kívül számos más program is várja az idelátogatókat: kiállítások, klubok, hangversenyek, filmvetítések vagy akár baráti összejövetelek. A BMI-ben hat képesített tanár és egy óvodapedagógus dolgozik, diplomájukat az anyaországban szerezték. Vannak továbbá Magyarországról, Erdélyből és a Felvidékről származó kollégák is, akik az ezekről a területekről érkező gyermekeket külön figyelemmel kísérik. Az eleinte egyetlen osztállyal működő iskola a cserkészettel (72. Számú Széchenyi István Cserkészcsapat) szoros egységben működött együtt, ahogyan az más határon túli országban is szokásos. Kezdetben, vagyis 1987 szeptemberében a Központi Szövetség szoba-konyhás helyiségében egy erdélyi házaspár kezdte el a tanítást, és csak kéthetente szombatonként találkoztak a gyerekek. A mintegy 40 fős osztályt főként erdélyi menekült családok gyermekei alkották. A helyiség már az első tanévben szűknek bizonyult, és 1989 szeptemberétől az Uránia Népfőiskola – használati díj fejében – rendelkezésre bocsátotta a termeit. Ezzel további osztályok megnyitására nyílt lehetőség. 19 éve a szülők kezdeményezésére elindítottuk az óvodai csoportot is. Akkor hat gyermekkel

kezdtek el a munkát. 2000 áprilisában költözött át az iskola a Magyar Otthonba, s ezzel megindulhatott a további fejlődés.

A óvodai foglalkozásunkat 3–6 éves korig szervezzük, az óvodások is kéthetente látogatnak el hozzánk. Az elmúlt két tanévben a létszám meghaladta a 30 főt. A célunk a magyar nyelv ápolása, gyakorlása, a magyar kultúra átadása és a hagyományok ápolása. Ezt szolgálják a hagyományos és a legújabb pedagógiai módszerek, amelyek segítségével a kisgyermekek játszva ismerkednek a nyelvvel, a zenével, az anyaországi hagyományokkal. Munkánkat magyarországi pedagógiai módszerekre alapozzuk, amelyek közül szeretném megemlíteni a Pikler Emmi által kidolgozott óvodai modellt, a Kodály-módszert, valamint Forrai Katalin zenélő óvodáját. A kétórás foglalkozások alatt minden gyermeknek lehetősége van arra, hogy a tehetségének és az érdeklődésének leginkább megfelelő tevékenységekben vehessen részt. A játékokba integrált verbális fejlesztés (találós kérdések, szólások, mondókák stb.) és az anyanyelvi játékok felhasználásának célja, hogy játékosan, élményeket szerezve ismerkedjenek a magyar nyelvvel, fejlődjön a beszédészlelésük, a beszédmegértésük és a beszédprodukciójuk. A gyermekek nyelvi-kommunikációs nevelése az énekekkel, a zenével és az énekes játékokkal teljesebbé válik. A ritmikus mondókák, a dalok, a népi énekes-mozgásos játékok közvetítik a 3–7 éveseknek népünk ősi hagyományait, érzelmeit, szokásait, dallamvilágát, mozgáskultúráját és nyelvét. A dallam és a szöveg egysége együttesen hat a gyermek anyanyelvi fejlődésére. Az irodalmi és az anyanyelvi fejlesztés mellett az érzelmi, az értelmi, az esztétikai nevelést is feladatunknak tartjuk. A szocializáció, a társas kapcsolatok fejlesztése is kiemelkedően fontos a számunkra. Az irodalmi nevelésben előnyben részesítjük a magyar népmeséket, hiszen ezekkel az idegen nyelvi környezetben nem találkozhatnak a gyerekek. A népmesék tartalmi és formai kifejezőeszközei gazdagítják a gyermekek esztétikai, közösségi, etikai érzelmeit, sokoldalúan fejlesztik képességeiket, képzeletüket és emlékezetüket, formálják világképüket, bővítik beszéd- és kommunikációs eszköztárukat. A legkisebbek életében a beszéd mellett az ábrázolás is fontos közvetítő eszköz, ezért kiemelt részét képezi a foglalkozásnak, kiválóan alkalmas ugyanis arra, hogy a szóban el nem mondható, más tevékenységekben át nem élhető dolgokat újra és újra átélhessék. Ennek rendkívüli jelentősége van azoknál a gyermekeknél, akik nem beszélnek a nyelvet, csak megértik, az ő első közösségi „megszólalásuk” éppen így válik lehetségessé.

Az óvoda szerves része az iskolánknak, amely így biztosítja iskolánk folyamatos utánpótlását is. Szombatonként további öt csoportban dolgozunk a tanulókkal. Két éve a nagy óvodai létszámmal való tekintettel külön iskola-előkészítő és első osztályos csoportot is kialakítottunk. Az 5–7 évesek az iskola-előkészítőn sajátíthatják el játékos formában azokat az alapvető készségeket, amelyek felkészítik őket az iskolai életre. Különleges foglalkozási formáról van szó, a két órából egy órát az óvodásoktól külön töltöttek, majd bekapcsolódnak az óvodai foglalkozásba.

Négy iskolai csoportunk találkozik még szombatonként, a 7–9 évesek már írást és olvasást is tanulnak. A 9–12, a 12–15 és a 15–18 éveseknek az érettségiig kínálunk lehetőséget arra, hogy képezzék magukat, s eljussanak a végső célhoz: az érettségihez. Tavaly óta van arra lehetőség, hogy tanulóink bizonyítványába bekerülhessen a magyar érdemjegy is. A magyar nyelv választhatósága a középiskolákban főleg a magyar anyanyelvű diákok számára kiváló lehetőség, de természetesen idegen nyelvként is hasznos tudni. A kibővült Európai Unióban előnnyé vált az igazi többnyelvűség, a keleti nyelvek ismerete. A magyar érettségi pedig elengedhetetlenül szükséges egynémely szakirányú képzéshez, illetve az anyaországi továbbtanuláshoz. Ezért külön örültünk, hogy legutóbb az öt érettségiző közül három diákunk magyarból is tett érettségi vizsgát, mégpedig kiváló eredménnyel.

2002-ben a szülők kérésére kezdtük el a hetenkénti oktatást, és ez azóta is folyamatosan működik; minden évben új első osztályt indítunk. A szülők felismerték, hogy az alapos nyelvi felkészítéshez kevés a kéthetenkénti foglalkozás. Ezek a gyerekek már a magyarországi tanmenet alapján haladnak, a nyelvtan és az irodalom tanítása mellett alkalom nyílik a zeneoktatás, a történelem, a társadalomismeret, a politikai alapok, a földrajzi

és a néprajzi alapismeretek, valamint az alapfokú magyar film- és színháztörténet tanítására is. Emellett foglalkozunk összehasonlító nyelvészettel, drámapedagógiával, alkalmi gyermekszínházzal. Tehetséges diákjainkkal évente több irodalmi és színpadi fellépést is vállalunk.

Iskolán kívüli tevékenységekkel is igyekszünk erősíteni az összetartozás érzését, valamint támogatni és lehetőséget adni a gyermekeknek, hogy identitásukat megtartsák. Ezeken az alkalmakon tehetséges gyermekeink be is mutatkozhatnak. A több éve rendszeresen ismétlődő szavalóversenyek az öntudatosság mérföldkövei. Ez a burgenlandi ifjúsággal a mai napig közös programunk. Az első versengést még 1995-ben rendeztük, amikor a szép beszéd és a tiszta kiejtés jegyében, József Attila emlékére osztottunk első ízben díjakat Bécsben. Ez az anyanyelvóvó versengés túllépett a tizedik évfordulón. Versbéli szavaink csillogása azóta is évenként folytatódik, s minden évben egyre többen tartják fontosnak a megmérettetést.

Kétéves hagyományunk, hogy karácsonykor a felnőttek ajándékot adnak a gyerekeknek. Az együttlét örömét szép műsorral koronázzuk meg, hazai neves fellépőket hívunk meg. Először az ízes meséiről ismert előadó, Écsi Gyöngyi, 2007-ben pedig a Kolompos együttes volt a vendégünk. 2008-ban nagy szeretettel vártuk a soproni Líceum diákjait, akik adventi koncertjüket mutatták be, amelyből lemezfelvétel is készült. A gyermekek betlehemes játékkal és versekkel köszöntik az ünnepet. A cserkészekkel továbbra is szoros az együttműködésünk. A Mikulást, a farsangi bált, az anyák napi köszöntést is évente közösen szervezzük.

2008 januárjában beindítottuk ifjúsági klubunkat. A klubesteket a nagygimnazisták és az öregdiákok számára szervezzük a cserkészekkel karöltve. Célunk, hogy a BMI elvégzése után is együtt maradjon a kis csapat, és legyen egy olyan biztos hely, ahol találkozhatnak, magyarul beszélhetnek, barátkozhatnak. Szeretnénk elérni, hogy igényeljék a rendszeres találkozást és a különböző színvonalas magyar rendezvényeket. Klubestjeinken társas-, kvíz-, dráma- és egyéb csoportos játékokat játszunk, magyar filmeket nézünk, activityzünk, beszélgetünk, élménybeszámolókat tartunk. Más fiatalokkal is keressük a kapcsolatot, így először a soproni Berzsényi Dániel Evangélikus Gimnázium diákjai látogattak el hozzánk, majd a bécsi egyetemisták szervezetét, a Magyar Diákok Egyesületét láttuk vendégül. Reméljük, hogy a hasonló találkozások rendszeressé válnak, mert nagyon fontos, hogy jobban megismerjük egymást, fontos az összetartozás érzése.

Külön élményt jelentenek az évenkénti kirándulások. Az elsőre 1991-ben került sor, amikor Pozsonyba látogattak a Bécsi Magyar Iskola diákjai. Azóta néhány év kihagyás után, pontosan nyolc éve, ismét minden évben szervezünk iskolai kirándulást Magyarországra. Jártunk már például Sopronban, a Fertő tónál a nemzeti parkban, Pannónhalmán, Fertődön, Bükön, Kőszegen, Győrben, Sárváron. A nyári táborokat rendszeresen ugyancsak Magyarországon szervezzük meg. Ezzel az a célunk, hogy ezáltal is gyarapítsuk a gyerekek anyanyelvi tudását, szókincsét, továbbá, hogy diákjaink az anyanyelvi környezetben még inkább elsajátítsák az élőbeszédet, az anyaországban használatos szófordulatokat. Megismerkedhetnek és barátságot köthetnek a magyarországi gyerekekkel, és a hasznosan eltöltött idő alatt élményszerűvé válik az a nyelv, amelyet otthon szinte kizárólag csak szűk családi körben beszélnek. A hagyományörzés is fontos célunk, így a tábor lehetőséget biztosít arra, hogy gyermekeink a magyar mesterségekkel, játékokkal, szokásokkal is megismerkedjenek, és azokat ki is próbálják. 2007-ben Ravazdon voltunk húsz gyermekkel az erdei iskolában, ahol számos más program mellett a környezetvédelemről, az erdőgazdálkodásról is tanultak, sőt biológiai és földrajzi ismereteiket is bővíthették a diákok. 2008-ban Nagyvázsonyba látogattunk el egy hétre. A történelem és a természetközeli élet nagy élményt jelentett a gyerekeknek, akik itt közösen táboroztak a Magyarországról és más országokból érkezett fiatalokkal.

Iskolánk fontos feladatának tekinti, hogy a nálunk felnövekvő gyermekek sokoldalú, alapos nevelést és oktatást kapjanak. Tudatosan vállalják gyökereiket, az elszigetelődés, az eljelentéktelenedés és a beolvadás helyett az integrációt válasszák, azaz az osztrák társadalom egyenjogú tagjaiként őrizték meg magyarságukat. Minden jel arra mutat, hogy – különösen Magyarország EU-tagsága óta (2004) – folyamatosan nő az érdeklődés

a magyar nyelv iránt. Eltekintve attól, hogy ki és milyen szinten használja a magyar nyelvet, az iskolai oktatás lényege – különösen a mi esetünkben – az, hogy a nyelvhasználat mellett gondolatokat, látásmódot, lelkületet is teremtsen és közvetítsen a magyar nyelvű tanítás. Természetesen terveink is vannak: szeretnénk egy baba-mama klubot létrehozni, hiszen reményeink szerint hamarosan már a régi diákok gyermekei is hozzánk fognak járni. Tervezzük egy idegen nyelvű csoport indítását a magyarul egyáltalán nem beszélő, de magyar származású gyermekek részére. Kapcsolatokat szeretnénk kiépíteni más magyar iskolákkal. S talán a legfontosabb, bár távoli, de remélhetőleg nem megvalósíthatatlan célunk egy független, kétnyelvű iskola létrehozása Bécsben, amelyhez az egyesületek összefogására és a két ország kormányainak segítségére van szükség. Sok nagyon jó képességű gyerek jár hozzánk, akiknek szeretnénk minél több esélyt biztosítani, hogy tehetségüket kamatoztathassák. Ezért különösen örültünk, amikor hallottunk a tehetséggondozó pontok létrejöttéről, reméljük, hogy bekapcsolódhatunk ebbe a munkába.

Köszönjük a bemutatkozás lehetőségét. Illyés Gyula a hozzánk hasonló helyzetekre mintázta meg a „haza a magasban” fogalmát. A gyermekek fokozatosan ébrednek rá arra, mit jelent magyarnak lenni a nyelvterületen kívül, történetesen német nyelvű környezetben, ahol végtére is otthon vannak. Költői hasonlattal Mécs Lászlóra is lehetne utalni, aki úgy fogalmazott: vadócba rózsát ojtok, hogy szebb legyen a Föld. Sok mindenre képesek vagyunk, ha odaadóan, szeretettel cselekszünk, nem csupán önmagunk gyönyörűségére, hanem egyenesen a jövő nemzedékek útjának egyengetésére, hogy mindig megtalálják a magyarok családjához vezető utat, s ebben a családban ténylegesen otthon is érezhessék magukat.

(Az iskoláról további információkat az alábbi honlapon olvashatnak: www.becsimagyariskola.at)

Mentsik, Szilvia: Introducing the Bécsi Magyar Iskola [Viennese Hungarian School]

Az írás szerzőjéről

Mentsik Szilvia

Bécsi Magyar Iskola (Wiener Ungarische Schule), Bécs, Ausztria

[szilvia.mentsik\[kukac\]amaped.at](mailto:szilvia.mentsik[kukac]amaped.at)